

Загальні положення щодо організації спортивно-оздоровчих походів.

Будь-який туристичний похід планується, організовується і готується. По суті, він починається задовго до виходу групи на маршрут і завершується не після закінчення активної частини походу, а тоді, коли будуть вирішені питання, пов'язані з підбиттям його підсумків та оформленням всіх документів.

Це багатогранна і трудомістка робота включає в себе чотири послідовні етапи: 1) організація; 2) підготовка; 3) проведення; 4) підбиття підсумків. Етап організації походу, починаючи із задуму, визначення мети і завдань, планування і вирішення різноманітних організаційних питань, завершується переїздом в пункт початку маршруту, а іноді і декілька пізніше – після організації закидувальних операцій, якщо такі виконувалися неактивним способом, а за допомогою транспорту.

Етап підготовки проходить з деяким тимчасовим зсувом по відношенню до етапу організації. Фактично повна підготовка до походу закінчується тоді, коли завершується робота по здійсненню закидань (самостійно, активним способом), розвідок, акліматизації учасників. На етапі проведення походу туристською групою виконується різноманітна робота, яка виходить за рамки простого проходження маршруту: ведення похідного щоденника, опис складних ділянок маршруту і фотографування, корегування картографічного матеріалу, виконання завдань науково-виробничих, громадських організацій і установ, і т.ін. Все це є матеріалом для підготовки звіту про похід – головної і найбільш трудомісткої частини етапу підбиття підсумків походу. Та обставина, що організація і підготовка здійснюється не послідовно, а практично паралельно один одному, багато в чому ускладнює не тільки їх розгляд, але і практичну реалізацію.

Таким чином, організація, підготовка, проведення і підбиття підсумків туристського походу (спортивного, спортивно-оздоровчого, учбового або туристичної експедиції) – це комплекс паралельних і послідовних заходів, що забезпечують досягнення послабленої мети і вирішення основних завдань при максимальному оздоровчому ефекті і повній безпеці учасників. Організаційний етап підготовчого періоду включає: визначення мети і головних завдань

основного (похідного) періоду, комплектація групи, вибір району і підготовку документів – кошториси витрат і накази (ухвали) про похід. Цей етап співпадає у часі з перехідним періодом і лише в найбільш складних випадках частково накладається безпосередньо на підготовчий період. У будь-якому випадку доцільно завершити роботу по комплектуванню групи (команди) на цьому етапі, щоб забезпечити якісну підготовку учасників походу у підготовчому періоді.

Важливим інструментом управління підготовкою туриста є поетапні контрольні перевірки фізичної, технічної і теоретичної готовності учасників майбутнього походу на основі контрольного тестування, результатів змагань і медичного контролю. Спеціальні корективи вносяться до підготовки туриста тільки в результаті періодичного і поетапного отримання інформації про стан тренуваності, наприклад, а також по мірі збору і обробки інформації про район майбутнього походу, особливості біокліматичних умов з врахуванням характеристики природних перешкод на планованому маршруті. Ці корективи торкаються не тільки власне тренувального процесу, але також і поетапного плану підбору, виготовлення та випробовування різних видів спорядження і раціонів харчування. Даючи загальну характеристику організації спортивно-оздоровчих походів, необхідно приділити увагу класифікації маршрутів. Класифікація маршрутів туристських походів полягає у їх поділі за видами туризму, категоріями та ступенями складності і використовується для виконання туристами-спортсменами розрядних норм та вимог зі спортивного туризму.

Класифікація поширюється на маршрути походів, що здійснюються за видами туризму, визначеними Правилами змагань туристських спортивних походів: з пішохідного, лижного, гірського, водного, велосипедного, мотоциклетного, автомобільного, спелеологічного та вітрильного видів туризму. У порядку зростання протяжності, тривалості та технічній складності маршрутів вони поділяються на I, II, III, IV, V та VI категорій складності (далі - к.с.). Маршрути походів, що мають складність, тривалість або протяжність меншу за установлену Правилами для походів I к.с., відносяться до некатегорійних (в т.ч. походи 1, 2, 3 ступеню складності). Класифікація походів

за ступенями складності використовується для виконання юнацьких спортивних розрядів у дитячо-юнацькому туризмі. Враховуючи специфіку дитячо-юнацького туризму, класифікація маршрутів за ступенями складності для автомобільного, мотоциклетного та вітрильного видів спортивного туризму не проводиться.

Категорія складності будь-якого туристського спортивного походу визначається шляхом порівняння його маршруту з класифікованими маршрутами, розробленими для даного регіону, переліками класифікованих локальних перешкод (перевалів, печер тощо). Технічна складність, різноманітність та характер перешкод у поході даної категорії складності повинні бути не нижчі, ніж для класифікованих маршрутів тієї ж категорії складності у даному районі. Якщо у районі проведення походу відсутні відповідні класифіковані маршрути, при визначенні категорії складності запланованого або вже здійсненого походу слід користуватися Методикою визначення категорій складності туристських спортивних маршрутів. Зазначеною Методикою слід користуватися і при перевірці категорій складності раніш класифікованих туристських спортивних маршрутів. При віднесенні того чи іншого маршруту до певної категорії (ступеню) складності за основу беруться три показники: тривалість, протяжність та технічна складність. Тривалість походу розуміється як мінімальний час у днях, необхідний для проходження маршруту підготовленою групою.

Протяжність походу розуміється як найменша допустима довжина залікового маршруту даної категорії складності. Протяжність маршруту по місцевості з сильно розчленованим рельєфом вимірюється за картами масштабу 1:100000. Отриманий результат помножується на коефіцієнт 1,2. Основна частина маршруту повинна бути лінійною або кільцевою (одне кільце) з протяжністю не менше 75% від встановленої для даної категорії (ступеню) складності і включати найбільш складні перешкоди маршруту (для гірських походів - не менше двох найбільш складних перевалів). Радіальним виходом у поході вважається невелика ділянка маршруту, що проходить з поверненням до початкової точки. Відстань і природні перешкоди, пройдені у кільцевих

радіальних виходах (з поверненням по іншому шляху), зараховуються повністю, а пройдені у лінійних радіальних виходах (з поверненням по тому ж шляху) зараховуються в одному напрямі.

Технічна складність маршруту визначається характером, кількістю та різноманітністю перешкод. Характер перешкод визначається рівнем кваліфікації та технічної майстерності учасників, які необхідні для гарантованого безпечного подолання даної перешкоди. Маршрутам кожної категорії складності відповідає свій рівень труднощі типових для них перешкод. Маршрути більш високих категорій складності містять більш складні у подоланні перешкоди, ніж маршрути попередньої категорії складності. При оцінці маршрутів у першу чергу ураховуються такі перешкоди, які дають туристам технічний досвід, необхідний для забезпечення безпеки у подальших походах.